

Wraki statków-mogił wojennych jako zabytki podlegające szczególnej ochronie

Bartłomiej Gadecki

Prokurator Rejonowy w Biskupcu

Słowa kluczowe: zabytek, dobro kultury, kodeks karny, przestępczość przeciwko zabytkom, mogiły wojenne, wraki statków

NA TERENIE POLSKICH OBSZARÓW MORSKICH znajduje się wiele interesujących wraków, a wśród nich wraki statków zatopionych podczas II wojny światowej. Stanowią one ciekawy materiał badawczy nie tylko dla historyków. Wraki statków znajdują się też w polu zainteresowania osób uprawiających nurkowanie. Wśród nurków popularne są nurkowania wrakowe, w czasie których zwiedzają oni wrak. Takie zwiedzanie polega na opłynięciu obiektu, a czasem połączone jest z wpływaniem do jego wnętrza i penetracją poszczególnych pomieszczeń. Na popularność nurkowań na danym wraku wpływa wiele czynników, wśród których można wymienić: głębokość, na której znajduje się wrak, jego wielkość, stan zachowania, przejrzystość wody. Dodatkowym atutem obiektu jest jego związek ze słynnymi wydarzeniami oraz okoliczności zatonięcia. Pośród wraków Bałtyku, ze względu na związek z wydarzeniami historycznymi oraz liczbę ofiar, na szczególną uwagę zasługują trzy wraki statków: „Wilhelm Gustloff”, „Goya” oraz „General von Steuben”¹.

Czy wraki wymienionych statków są szczególnie chronione przez prawo karne? To zagadnienie istotne jest z uwagi na pojawiające się informacje, w których jest mowa o rozkradaniu okrętu „Wilhelm Gustloff” z elementów wyposażenia (zabierane są np.

bulaje, latarnie pokładowe, umywalki) oraz organizowaniu wypraw, których celem jest zwiedzanie tego wraku².

„Wilhelm Gustloff”, „Goya”, „General von Steuben” jako zabytki

Statki „Wilhelm Gustloff”, „Goya” oraz „General von Steuben” zostały zatopione w 1945 roku, a w wyniku ich zatonięcia zginęło łącznie około 20 000 osób³.

Konieczne, z punktu widzenia ochrony tych wraków, jest zastanowienie się, czy są one zabytkami. Pojęcie zabytku jest zdefiniowane w Ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami⁴ (dalej: ustawa); art. 3 pkt 1 ustawy definiuje zabytek jako „nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową”. Analiza definicji zabytku wskazuje, że wraki wspomnianych statków stanowią zabytki w rozumieniu ustawy, są bowiem rzeczami ruchomymi, będącymi dziełem człowieka, stanowią świadectwo zdarzenia, a ich zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną

wartość historyczną. Dodać należy, że „wartość historyczna” zabytku to jego wartość dokumentalna w odniesieniu do roli i znaczenia tego obiektu w dziejach jako świadectwa biegu historii, różnych wydarzeń, działalności osób, technologii, a o istnieniu tej wartości w kontekście konkretnego obiektu decyduje stan zachowania, czyli autentyczność⁵. Oprócz wartości historycznej można mówić o wartości wraków statków z punktu widzenia między innymi edukacyjnego, rekreacyjnego, majątkowego⁶. Często wrak jest określany jako „kapsuła czasu” (*time capsule*⁷). Termin ten dobrze oddaje fakt, że wrak wraz ze znajdującym się na nim wyposażeniem i przewożonym ładunkiem wiernie odzwierciedla moment w historii, w którym zatonął.

Na marginesie można wskazać, że problematyki wraków dotyczy przyjęta w dniu 2 listopada 2001 roku, podczas 31. sesji Konferencji Generalnej UNESCO⁸, Konwencja o ochronie podwodnego dziedzictwa kultury⁹ (dalej: konwencja UNESCO). Przy czym do chwili obecnej Polska nie ratyfikowała tej konwencji. W art. 1 dla celów konwencji UNESCO przyjęto, że podwodne dziedzictwo kultury oznacza wszelkie ślady ludzkiej egzystencji mające kulturowy, historyczny lub archeologiczny charakter, które pozostawały częściowo lub całkowicie pod wodą, okresowo lub stale, przez co najmniej 100 lat, takie jak:

- miejsca, struktury, budynki, przedmioty wykonane przez człowieka, szczątki ludzkie, łącznie z ich archeologicznym i naturalnym otoczeniem;
- statki, samoloty, inne pojazdy lub ich części, ich ładunek lub inna zawartość, łącznie z ich archeologicznym i naturalnym otoczeniem;
- obiekty o prehistorycznym charakterze¹⁰.

Jednocześnie zaznaczono, że nie będą uważane za podwodne dziedzictwo kultury:

- rurociągi i kable umieszczone na dnie mórz;
- instalacje inne niż rurociągi i kable, umieszczone na dnie mórz i znajdujące się jeszcze w użyciu.

Jednym z kryteriów decydujących o tym, iż określony obiekt zostanie uznany za podwodne dziedzictwo kultury, jest kryterium czasowe. Według definicji zawartej w konwencji UNESCO nie będą uważane za to dziedzictwo obiekty pozostające pod wodą mniej niż 100 lat (obecnie np. wraki statków „Wilhelm Gustloff”, „Goya” oraz „General von Steuben”).

Nurkowanie na wrakach statków-mogił wojennych

Kwestia nurkowania na pewnej kategorii wraków – wrakach uznanych za mogiły wojenne – uregulowana jest w zarządzeniach porządkowych wydanych przez dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni i dyrektora Urzędu Morskiego w Słupsku. Zgodnie z Zarządzeniem porządkowym nr 9 Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni z dnia 23 maja 2006 roku w sprawie zakazu nurkowania na wrakach statków-wojennych¹¹, w celu ochrony mienia na wrakach statków, będących mogiłami wojennymi, przed grabieżą, jak również ochrony środowiska morskiego zakazuje się nurkowania w promieniu 500 m od pozycji wraków statków: „Wilhelm Gustloff” i „Goya” (par. 1 zarządzenia). Z kolei Zarządzeniem porządkowym nr 1 Dyrektora Urzędu Morskiego w Słupsku z dnia 4 lutego 2010 roku w sprawie zakazu nurkowania na wraku statku-mogile wojennej¹², w celu ochrony mienia na wraku statku, będącego mogiłą wojenną, przed grabieżą, jak również ochrony środowiska morskiego zakazano nurkowania w promieniu 500 m od pozycji wraku statku „General von Steuben”.

Wcześniej kwestia nurkowania na tych wrakach była uregulowana odpowiednio w Zarządzeniu porządkowym nr 1 Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni z dnia 24 stycznia 2005 roku w sprawie zakazu nurkowania na wrakach statków-mogił wojennych¹³ oraz w Zarządzeniu porządkowym nr 1 Dyrektora Urzędu Morskiego w Słupsku z dnia 24 listopada 2006 roku w sprawie zakazu nurkowania na wraku statku-mogile wojennej¹⁴.

W celu ustalenia, czy wspomniane wraki podlegają szczególnej ochronie trzeba przyrzeć się art. 262 par. 1 kodeksu karnego¹⁵ (dalej: k.k.) w brzmieniu: „(...) kto znieważa zwłoki, prochy ludzkie lub miejsce spoczynku zmarłego, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”. Natomiast par. 2 art. 262 k.k. stanowi: „kto ograbia zwłoki, grób lub inne miejsce spoczynku zmarłego, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8”.

Odpowiadając na pytanie, czy przepis art. 262 k.k. może mieć zastosowanie do ochrony wraków statków-mogił wojennych, o których mowa w wyżej wymienionych zarządzeniach porządkowych, kluczowe

znaczenie ma objaśnienie określenia „miejsce spoczynku zmarłego”. Omawiając przepis art. 262 k.k., komentatorzy pojęcie to rozumieją jako:

- a. grób, katakumby i inne miejsce, w którym złożono w związku z pogrzebaniem ciała osoby zmarłej – kostnica, dom pogrzebowy, kaplica cmentarna, krypta kościelna – a także miejsce w prywatnym mieszkaniu, gdzie wystawiono ciało zmarłego¹⁶;
- b. wszelkie miejsce, w którym znajduje się ciało zmarłego w celu zabezpieczenia go przed aktem lekceważenia czy brutalności; pokój w prywatnym mieszkaniu, w którym wystawiono zwłoki na widok publiczny dla spełnienia funkcji odwiedzenia ich przez znajomych, krypta przy kościele, choćby pozbawiona charakteru kaplicy, dom przedpogrzebowy, kostnica cmentarna itp.¹⁷;
- c. grób na cmentarzu, jak również jakiegokolwiek miejsce, w którym zwłoki lub prochy ludzkie (urna z prochami) choćby czasowo się znajdują (np. kaplica cmentarna, dom pogrzebowy)¹⁸;
- d. grób, grobowiec na cmentarzu lub w kościele, krypcie, kaplicy, a nawet na terenie prywatnej posiadłości, ściana, w której umieszczono urnę z prochami, panteon dla bohaterów narodowych, plac z miejscem pochówku osoby szczególnie zasłużonej¹⁹;
- e. każde miejsce złożenia zwłok – chodzi o miejsce stałego lub czasowego ich przechowywania²⁰;
- f. grób na cmentarzu, urnę z prochami, jak i każde inne miejsce, w którym złożono ciało zmarłego – takie jak krypta kościelna, kaplica cmentarna, kostnica, dom przedpogrzebowy czy nawet mieszkanie, w którym wystawiono chwilowo trumnę ze zwłokami²¹;
- g. nie tylko grób, lecz każde miejsce, w którym zwłoki ludzkie przed lub po ich pochowaniu czasowo (aż do pochowania w innym miejscu) lub trwale umieszczono. Tu więc należą: pokój, w którym zwłoki po śmierci się znajdują bez względu na to, czy zwłoki wystawiono na widok publiczny i czy dozwolono przystępu do zwłok, trumna, wóz kolejowy, sanitarny lub karawan, kostnica cmentarna, krypta lub katakumby kościelne, grób, grobowiec, mogiła lub nagrobek, jeżeli w wymienionych tu przedmiotach lub miejscach znajdują się zwłoki zmarłego²²;
- h. każde miejsce pochówku bez względu na charakter stały lub prowizoryczny²³;
- i. grób na cmentarzu lub poza nim (np. grób wojenny) albo każde inne miejsce, gdzie złożono zwłoki

ludzkie, choćby czasowo, w celu zapewnienia im należytej powagi i spokoju, na przykład pokój w mieszkaniu, w którym wystawiono zwłoki w celu umożliwienia ich odwiedzania przez znajomych, krypta w kościele, dom przedpogrzebowy, kostnica cmentarna itp.²⁴;

- j. grób w postaci mogiły, nagrobka, krypty, urny itp., a także każde inne miejsce, gdzie dla uczczenia złożono zwłoki lub prochy zmarłego, chociażby czasowo²⁵;
- k. nie tylko grób na cmentarzu, jako miejsce wieczystego spoczynku, lecz wszelkie miejsca, gdzie złożono ciało zmarłego, choćby czasowo, w celu zapewnienia mu należytej powagi i spokoju, na przykład pokój w mieszkaniu prywatnym, w którym wystawiono zwłoki, krypta przy kościele, dom przedpogrzebowy itp.²⁶

Zatem „miejsce spoczynku zmarłego” należy rozumieć szeroko, nie tylko jako grób w ziemi zlokalizowany na cmentarzu. W tym pojęciu zawierają się również wraki statków będące mogiłami wojennymi²⁷. Należy zauważyć, że omawiane zarządzenia posługują się słowem „mogiła” nie tylko w nazwie zarządzeń porządkowych, gdzie jest mowa o „wrakach statków-mogiłach wojennych” (Zarządzenie porządkowe nr 9 Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni), „wraku statku-mogile wojennej” (Zarządzenie porządkowe nr 1 Dyrektora Urzędu Morskiego w Słupsku), ale również w treści zarządzeń, gdzie jest mowa o „wrakach statków, będących mogiłami wojennymi” (Zarządzenie porządkowe nr 9 Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni), „wraku statku, będącego mogiłą wojenną” (Zarządzenie porządkowe nr 1 Dyrektora Urzędu Morskiego w Słupsku). Według definicji zawartej w słowniku języka polskiego „mogiła” oznacza dół w ziemi, miejsce, gdzie się chowa ciało zmarłego, grób²⁸. Odnosnie omawianych wraków używa się w piśmiennictwie określeń „cmentarzyska morskie”²⁹, „podwodne cmentarzysko”³⁰. Biorąc pod uwagę powyższe, art. 262 k.k. chroni również wraki statków-mogił wojennych wskazane w Zarządzeniu porządkowym nr 9 Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni oraz Zarządzeniu porządkowym nr 1 Dyrektora Urzędu Morskiego w Słupsku.

W przepisie art. 262 k.k. jest mowa o „znieważeniu” (par. 1) i „ograbienu” (par. 2). Jak wskazuje się w doktrynie, znieważenie zwłok, prochów ludzkich

lub miejsca spoczynku zmarłego polegać będzie na przykład na wyrzuceniu zwłok lub prochów z trumny lub urny na posadzkę lub ziemię, bezprawne wyjmowanie z grobu, grobowca lub innego miejsca ich stałego przechowywania, załatwianie na nie potrzeb fizjologicznych, urządzenie libacji alkoholowej, zażywanie narkotyków, granie w karty na grobie czy na zwłokach lub urnie, opluwanie, rozburzanie miejsca pochówku, niszczenie wzniesionych na grobie lub obok niego rzeźb, pomników czy ozdób, umieszczanie obraźliwych napisów względnie rysunków, zaśmiecianie, deptanie³¹. Należy zastanowić się, czy już samo prowadzenie nurkowania na wrakach statków-mogił wojennych może być uznane za znieważenie? Nurkowanie powszechnie uznawane jest za sport lub hobby, dlatego uprawianie sportu/hobby na wrakach statków-mogił wojennych można zakwalifikować jako znieważenie. Najczęściej będziemy mieli do czynienia z popełnieniem przestępstwa znieważenia w zamiarze ewentualnym³². Jednakże trzeba rozstrzygać każdą sprawę indywidualnie, nurkowanie jest bowiem jedynym sposobem na obejrzenie wraku spoczywającego pod wodą. W celu ustalenia, czy nurkowanie będzie uznane za znieważenie, konieczna jest analiza czynności podejmowanych w trakcie nurkowania przez pletwonurków.

Natomiast „ograbienie” znaczy tyle co „okradanie”, a więc przywłaszczenie sobie jakichkolwiek przedmiotów znajdujących się przy zmarłym i dla niego przeznaczonych lub fragmentów jego ciała (np. kosztowności, ubrania, narządów ciała, fragmentów szkieletu); dotyczy to również samego miejsca spoczynku³³. Przedmiotem ograbienia może być rzecz nieprzedstawiająca żadnej wartości materialnej³⁴. W przypadku ograbienia (zwłok, grobu lub innego miejsca spoczynku zmarłego), pomiędzy przepisami art. 262 par. 2 k.k. a art. 278 par. 1 k.k. zachodzi stosunek *lex specialis derogat legi generali*, gdzie przepisem szczególnym jest art. 262 par. 2 k.k.³⁵.

Rekapitulując powyższe: art. 262 k.k. zapewnia ochronę również wrakom statków-mogił wojennych i w tym zakresie chroni też dziedzictwo kultury³⁶.

Wraki statków-mogił wojennych są też zabytkami. W ustawie znajduje się przepis regulujący odpowiedzialność karną za zniszczenie lub uszkodzenie zabytku. Art. 108 stanowi: „Kto niszczy lub uszkadza zabytek, podlega karze pozbawienia wolności

od 3 miesięcy do lat 5” (ust. 1); „Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2” (ust. 2); „W razie skazania za przestępstwo określone w ust. 1 sąd orzeka, a w razie skazania za przestępstwo określone w ust. 2 sąd może orzec, nawiązkę na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami w wysokości od trzykrotnego do trzydziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia” (ust. 3). Rozważając zagadnienie zniszczenia/uszkodzenia wraków wspomnianych statków, trzeba zaznaczyć, że najczęściej będziemy mieli do czynienia ze zbiegiem przepisów: art. 288 par. 1 k.k. w brzmieniu: „Kto cudzą rzecz niszczy, uszkadza lub czyni niezdatną do użytku, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5” oraz art. 108 ust. 1 ustawy. W takiej sytuacji kwalifikacja będzie wyglądała następująco: art. 288 par. 1 k.k. w zbiegu z art. 108 ust. 1 ustawy w związku z art. 11 par. 2 k.k.

Natomiast gdy ograbienie wraku statku będącego mogiłą wojenną spowoduje jego zniszczenie lub uszkodzenie, to art. 262 par. 2 k.k. będzie w kumulatywnej kwalifikacji z przestępstwem zniszczenia/uszkodzenia zabytku (ewentualnie także z przestępstwem zniszczenia/uszkodzenia rzeczy)³⁷.

Podsumowując powyższe rozważania, w zagadnieniu karnoprawnej ochrony wraków statków-mogił wojennych można wyróżnić ochronę wyżej wymienionych wraków przed grabieżą, zniszczeniem/uszkodzeniem, znieważeniem.

Konieczne jest także omówienie charakteru prawnego wód, w których znajdują się wraki statków-mogił wojennych, bowiem ma to wpływ na odpowiedzialność karną.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 Ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej³⁸ (dalej: ustawa o obszarach morskich RP) obszarami morskimi Rzeczypospolitej Polskiej są:

1. morskie wody wewnętrzne,
2. morze terytorialne,
3. wyłączna strefa ekonomiczna.

Przy czym morskie wody wewnętrzne i morze terytorialne wchodzą w skład terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 2 ust. 2 ustawy o obszarach morskich RP).

Morskimi wodami wewnętrznymi są:

1. część Jeziora Nowowarpieńskiego i część Zalewu Szczecińskiego wraz ze Świną i Dziwną oraz Zalewem Kamieńskim, znajdująca się na wschód od granicy państwowej między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec, oraz rzeka Odra pomiędzy Zalewem Szczecińskim a wodami portu Szczecin;
2. część Zatoki Gdańskiej zamknięta linią podstawową biegnącą od punktu o współrzędnych 54°37'36" szerokości geograficznej północnej i 18°49'18" długości geograficznej wschodniej (na Mierzei Helskiej) do punktu o współrzędnych 54°22'12" szerokości geograficznej północnej i 19°21'00" długości geograficznej wschodniej (na Mierzei Wiślanej);
3. część Zalewu Wiślanego, znajdująca się na południowy zachód od granicy państwowej między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską na tym zalewie;
4. wody portów określone od strony morza linią łączącą najdalej wysunięte w morze stałe urządzenia portowe, stanowiące integralną część systemu portowego (art. 4 ustawy o obszarach morskich RP).

Natomiast morzem terytorialnym Rzeczypospolitej Polskiej jest obszar wód morskich o szerokości 12 mil morskich (22.224 m), liczonych od linii podstawowej tego morza (art. 5 ust. 1 ustawy o obszarach morskich RP).

Ustawa o obszarach morskich RP reguluje również kwestię wyłącznej strefy ekonomicznej. Zgodnie z art. 14: „Ustanawia się wyłączną strefę ekonomiczną Rzeczypospolitej Polskiej”. Wyłączna strefa ekonomiczna jest położona na zewnątrz morza terytorialnego i przylega do tego morza; obejmuje ona wody, dno morza i znajdujące się pod nim wnętrza ziemi (zob. art. 15). Zgodnie z art. 17: „Rzeczypospolitej Polskiej przysługują w wyłącznej strefie ekonomicznej:

1. suwerenne prawa w celu rozpoznawania, zarządzania i eksploatacji zasobów naturalnych, zarówno żywych, jak i mineralnych, dna morza i wnętrza ziemi pod nim oraz pokrywających je wód, a także ochrona tych zasobów oraz suwerenne prawa w odniesieniu do innych gospodarczych przedsięwzięć w strefie;
2. władztwo w zakresie:
 - a. budowania i użytkowania sztucznych wysp, konstrukcji i innych urządzeń,
 - b. badań naukowych morza,

c. ochrony i zachowania środowiska morskiego (...).”

Przestępstw popełnionych w wyłącznej strefie ekonomicznej (obszaru, gdzie zlokalizowane są wraki statków-mogił wojennych) dotyczą przepisy rozdziału XIII k.k. zatytułowanego *Odpowiedzialność za przestępstwa popełnione za granicą*. Nie wdając się, ze względu na ramy artykułu, w szersze rozważania na ten temat, należy wskazać, że zgodnie z art. 109 k.k. ustawę karną polską stosuje się do obywatela polskiego, który popełnił przestępstwo za granicą. Natomiast odpowiedzialność karna cudzoziemca za czyn popełniony za granicą uregulowana jest między innymi w art. 110 k.k., który stanowi: „Ustawę karną polską stosuje się do cudzoziemca, który popełnił za granicą czyn zabroniony skierowany przeciwko interesom Rzeczypospolitej Polskiej, obywatela polskiego, polskiej osoby prawnej lub polskiej jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej oraz do cudzoziemca, który popełnił za granicą przestępstwo o charakterze terrorystycznym” (par. 1); „Ustawę karną polską stosuje się w razie popełnienia przez cudzoziemca za granicą czynu zabronionego innego niż wymieniony w § 1, jeżeli czyn zabroniony jest w ustawie karnej polskiej zagrożony karą przekraczającą 2 lata pozbawienia wolności, a sprawca przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i nie postanowiono go wydać” (par. 2).

Słusznie J. Raglewski stwierdza, że rozdział XIII k.k. przewiduje stosowanie polskiej ustawy karnej, a nie wyłącznie k.k., czyli chodzi o wszelkie polskie ustawowe przepisy karne dotyczące czynów karalnych stanowiących przestępstwa³⁹. Zatem rozdział XIII k.k. dotyczy również przestępstw z ustawy.

Zakończenie

W piśmiennictwie wskazuje się, że zakaz nurkowania na wrakach statków-mogił wojennych ma swoje uzasadnienie ochroną powagi miejsc spoczynku zmarłych⁴⁰. Należy jednak zaznaczyć, że ochrona powagi miejsc spoczynku zmarłych nie znalazła się we wspomnianych zarządzeniach, zakazujących nurkowania na wrakach statków-mogił wojennych jako „oficjalna” przesłanka, ze względu na którą zakazano nurkowania na tych wrakach. Przypomnijmy, że zakazano nurkowania w promieniu 500 m od pozycji wraków statków „Wilhelm Gustloff” i „Goya” w celu ochrony mienia na wrakach statków, będących

mogilami wojennymi, przed grabieżą, jak również ochrony środowiska morskiego (Zarządzenie porządkowe nr 9 Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni). Również zakazano nurkowania w promieniu 500 m od pozycji wraku statku „General von Steuben” w celu ochrony mienia na wraku statku, będącego mogiłą wojenną, przed grabieżą, jak również ochrony środowiska morskiego (Zarządzenie porządkowe nr 1 Dyrektora Urzędu Morskiego w Słupsku). Zatem jako przyczynę dla wydania zakazu nurkowania wskazano ochronę mienia na wrakach statków przed grabieżą, jak również ochronę środowiska morskiego. Należy wskazać, że przepisy porządkowe ustanawia się, jeżeli jest to niezbędne do ochrony życia, zdrowia lub mienia, ochrony środowiska morskiego na morzu, w porcie morskim, przystani oraz w pasie technicznym, a także ochrony żeglugi i portów morskich (zob. art. 48 ust. 1 ustawy o obszarach morskich RP).

Wraki statków-mogil wojennych podlegają prawnocarnej ochronie z uwagi na ich znaczenie jako miejsca spoczynku zmarłych (art. 262 k.k.), ale również z uwagi na fakt, że posiadają wartość materialną, dzięki czemu chronione są również przez przepisy rozdziału XXXV k.k. zatytułowanego *Przestępstwa przeciwko mieniu*. Natomiast jako zabytki są chronione przez przepisy karne zawarte w ustawie. Zatem można mówić o odpowiedniej ochronie wspomnianych wraków w prawie karnym, przy czym ich rzeczywista ochrona będzie zależała od skuteczności praktycznego stosowania prawa. ■

Dr Bartłomiej Gadecki, prokurator Prokuratury Rejonowej w Biskupcu. Ukończył Podyplomowe Studia Prawa Handlowego na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu i Podyplomowe Studia Problematyki Zorganizowanej Przestępczości i Terroryzmu na Uniwersytecie Warszawskim.

Przypisy

- 1 Odnośnie historii tych wraków zob. w szczególności M. Jamkowski, *Duchy z głębin Bałtyku*. Steuben, Gustloff, Goya, Warszawa 2010; H. Schön, *Tragedia Gustloff*, Zakrzewo 2006.
- 2 Zob. W. Cieśla, B. Kittel, *Pamiętka z sali balowej*, „Rzeczpospolita” z dnia 08.11.2004 r., zob. także Z. Kobyliński, *Ochrona podwodnego dziedzictwa kulturowego jako międzynarodowy problem legislacyjny*, [w:] *Problemy zarządzania dziedzictwem kulturowym*, Warszawa 2000, s. 118; M. Jamkowski, *Duchy z głębin...*, jw., s. 297.
- 3 Zob. M. Jamkowski, s. 12; T.M. Gelewski, „Wilhelm Gustloff” i „General von Steuben”. *Statki śmierci czy zbrodnia wojenna na morzu?*, Manchester-Gdańsk 1997, s. 7-8.
- 4 Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.).
- 5 W. Kowalski, *Prawo ochrony zabytków w świetle aktualnych problemów zachowania dziedzictwa kulturowego Polski*, [w:] *Prawna ochrona dziedzictwa kulturowego*, t. 3, Poznań 2009, s. 78; zob. także J. Pruszyński, *Dziedzictwo kultury Polski. Jego straty i ochrona prawna*, t. 1, Kraków 2001, s. 91-96; tenże, *Ochrona zabytków w Polsce: geneza, organizacja, prawo*, Warszawa 1989, s. 27; T. Krochmal, *Problemy ochrony zabytków przed nielegalnym wywozem z kraju*, Warszawa 2006, s. 24.
- 6 Zob. B.E.J.S. Werz, *South African shipwrecks and salvage: the need for improved management*, „The International Journal of Nautical Archeology” 1993, vol. 22, no. 3, s. 238-239.
- 7 Zob. G. Hutchinson, *Threats to underwater cultural heritage. The problems of unprotected archaeological and historic sites, wrecks and objects found at sea*, „Marine Policy” 1996, no. 4, vol. 20, s. 288; A. Couper, *The principal issues in underwater cultural heritage*, „Marine Policy” 1996, no. 4, vol. 20, s. 283.
- 8 Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wychowania, Nauki i Kultury.
- 9 Convention on the Protection of the Underwater Cultural Heritage, www.unesco.org/en/underwater-cultural-heritage/the-2001-convention/official-text/
- 10 Należy zauważyć, że różnie tłumaczy się definicję podwodnego dziedzictwa kultury zawartą w konwencji UNESCO na język polski – zob. A. Przyborowska-Klimczak, *Rozwój ochrony dziedzictwa kulturalnego w prawie międzynarodowym na przełomie XX i XXI wieku*, Lublin 2011, s. 38; taż, *Dziedzictwo kultury podwodne*, [w:] *Leksykon prawa ochrony zabytków*, Warszawa 2010, s. 45; J. Symonides, *Międzynarodowa ochrona podwodnego dziedzictwa kulturowego*, „Stosunki Międzynarodowe” 2003, nr 1-2, s. 57; Z. Kobyliński, *Konwencja o ochronie podwodnego dziedzictwa kulturowego*, „Ochrona Zabytków” 2002, nr 2, s. 149; K. Zeidler, M. Trzciniński, *Wykład prawa dla archeologów*, Warszawa 2009, s. 148.
- 11 Dz. Urz. Województwa Pomorskiego z 2006 r., Nr 62, poz. 1276.
- 12 Zob. Obwieszczenie Dyrektora Urzędu Morskiego w Słupsku z dnia 4 lutego 2010 r., www.umsl.gov.pl/nurek.html
- 13 Dz. Urz. Województwa Pomorskiego z 2005 r., Nr 12, poz. 255. Zob. także Komunikat nr 2 Dyrektora Urzędu Morskiego w Gdyni z dnia 29 listopada 2004 r. w sprawie ustanowienia strefy bezpieczeństwa wokół konstrukcji wraków statków

- „Wilhelm Gustloff” i „Goya” (Dz. Urz. Województwa Pomorskiego z 2004 r., Nr 150, poz. 2787).
- 14 Dz. Urz. Województwa Zachodniopomorskiego z 2006 r., Nr 120, poz. 2527.
- 15 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 1997 r., Nr 88, poz. 553 z późn. zm.).
- 16 J. Piórkowska-Flieger, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2006, s. 508.
- 17 J. Makarewicz, *Kodeks karny z komentarzem*, Lwów 1938, s. 436-437.
- 18 M. Kalitowski, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2004, s. 741.
- 19 Z. Cwiąkalski, [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz. Tom II. Komentarz do art. 117-277 k.k.*, Warszawa 2008, s. 1214.
- 20 R.A. Stefański, *Przestępstwo znieważenia zwłok, prochów ludzkich lub grobu (art. 262 k.k.)*, „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 10, s. 23.
- 21 R. Góral, *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, Warszawa 2007, s. 446.
- 22 L. Peiper, *Komentarz do kodeksu karnego, prawa o wykroczeniach, przepisów wprowadzających obie te ustawy oraz do rozporządzenia prezydenta R.P. o niektórych przestępstwach przeciw bezpieczeństwu państwa z dnia 24 października 1934 roku (Dz.U. Nr. 94, poz. 851)*, Kraków 1936, s. 361-362.
- 23 J. Śliwowski, *Prawo karne*, Warszawa 1979, s. 427.
- 24 I. Andrejew, [w:] I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny z komentarzem*, Warszawa 1973, s. 576.
- 25 Z. Migros, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 września 1987 r.*, (VI KZP 24/87), „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1988, z. 11-12, s. 494; należy zaznaczyć, że Z. Migros, omawiając przestępstwo znieważenia zwłok ludzkich i miejsca spoczynku zmarłego zawarte w k.k. z 1932 r., stwierdził, że „przez grób rozumieć należy każdą jego postać, a więc mogiły, nagrobki, katakumby, krypty, kaplice grobowcowe itp. Chodziło o konkretne miejsce, w którym leżą pochowane zwłoki ludzkie, a nie o przestrzeń przeznaczoną na chowanie zwłok, np. cmentarz” – tenże, *Przestępstwa przeciwko uczuciom religijnym w polskim kodeksie karnym z 1932*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1982, nr 2, s. 206.
- 26 M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo o wykroczeniach. Komentarz*, Warszawa 1965, s. 212; podobnie J. Nisenson, M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo o wykroczeniach z komentarzem i orzecznictwem Sądu Najwyższego do dnia 1 maja 1938 roku*, Warszawa 1938, s. 135.
- 27 Na marginesie należy zaznaczyć, że pojęcie „mogiły” nie jest używane w Ustawie z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz.U. z 1933 r., Nr 39, poz. 311 z późn. zm.) ani w Ustawie z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (tekst jednolity Dz.U. z 2011 r., Nr 118, poz. 687); natomiast posługuje się nim (choć go nie objaśnia) Ustawa z dnia 21 stycznia 1988 r. o Radzie Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa (Dz.U. z 1988 r., Nr 2, poz. 2 z późn. zm.) w art. 3 pkt 3, gdzie jest mowa, że do zadań Rady należy w szczególności „oceniać stan opieki nad miejscami i trwałymi obiektami pamięci narodowej, a w szczególności nad pomnikami, cmentarzami i mogiłami wojennymi (...)”; pojęciem tym posługuje się również Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 października 1936 r. wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Opieki Społecznej w sprawie wykonania ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz.U. z 1936 r., Nr 85, poz. 595) w par. 2 ust. 1, gdzie jest mowa, że do zakresu działania wojewody należy „udzielanie pozwoleń na dokonywanie zdjęć fotograficznych poszczególnych mogił wojennych”. Trzeba też zauważyć, że wspomniana wyżej Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych przewiduje w art. 12 ust. 1, że zwłoki mogą być pochowane przez złożenie w grobach ziemnych, w grobach murowanych lub katakumbach i zatopienie w morzu.
- 28 *Słownik języka polskiego*, t. 2, Warszawa 1979, s. 202; podobnie *Słownik języka polskiego*, t. 2, Warszawa 1902, s. 1030, gdzie mogiła została zdefiniowana jako: 1. dół, w którym grzebią umarłego, grób; 2. pagórek z ziemi, szczyg. usypany nad grobem, grób, kopiec. Należy zaznaczyć, iż wyrazy „mogiła” i „grób” są wyrazami bliskoznacznymi – zob. A. Kubisa-Ślipko, *Słownik wyrazów bliskoznacznych*, Wałbrzych 2000, s. 69.
- 29 Zob. I. Pomian, A. Królikowski, *Morskie cmentarzyska. Stan i ochrona miejsc katastrof morskich w polskiej strefie Bałtyku*, [w:] *Nekropolie, kirkuty, cmentarze. Materiały konferencyjne II Ogólnopolskiej Konferencji, Nekropolie, Kirkuty, Cmentarze, Szczecin, 12-13 czerwca 2005*, Szczecin 2005, s. 85; I. Pomian, *W sprawie ochrony bałtyckich stanowisk archeologicznych*, [w:] *Materiały z konferencji konserwatorstwa archeologicznego zorganizowanych przez Ośrodek Ochrony Dziedzictwa Archeologicznego, Jurata (8-20 V 2005 r.)*, Wigry (28-30 IX 2005 r.), Krynica (30 XI - 3 XII 2005 r.), Warszawa 2007, s. 77.
- 30 Zob. W. Kowalski, I. Pomian, *Ochrona podwodnych obiektów archeologicznych*, [w:] *Prawnokarna ochrona dziedzictwa kultury. Materiały z konferencji Gdańsk, 30 maja – 1 czerwca 2005 r.*, Kraków 2006, s. 93; W. Kowalski, *Problematyka prawna ochrony podwodnego dziedzictwa kulturowego*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici, Archeologia XXXI – Archeologia Podwodna” 2011, nr 6, s. 173.
- 31 Z. Cwiąkalski, *iw.*, s. 1213.
- 32 Pogląd, że „znieważać” można zarówno z zamiarem bezpośrednim, jak i ewentualnym, reprezentują w doktrynie Z. Cwiąkalski, *iw.*, s. 1215; O. Górniok, [w:] O. Górniok, S. Hoc, S.M. Przyjemski, *Kodeks karny. Komentarz*, t.3 (art. 117-363), Gdańsk 2001, s. 318; M. Mozgawa, [w:] *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, Kraków 2006, s. 497; K. Wiak, [w:] A. Grześkowiak, K. Wiak, *Kodeks karny. Komentarz*, 2012, Legalis, teza 12. Zob. także uchwałę SN z dnia 29 października 2012 r., I KZP 12/12, BPK 2012, nr 10, s. 6. Odmiennie M. Kalitowski, [w:] *Kodeks karny...*, *iw.*, s. 741; R. Góral, *Kodeks karny...*, *iw.*, s. 446; I. Andrejew, [w:] I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny...*, *iw.*, s. 576; M. Kalitowski, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 1191.
- 33 Z. Cwiąkalski, *iw.*, s. 1213; odmiennie uważa J. Piórkowska-Flieger, która twierdzi, że zachowanie sprawcy polegające na zaborze fragmentu szkieletu lub części ciała zmarłego należy traktować nie jako ograbienie, ale znieważenie zwłok ludzkich, zob. J. Piórkowska-Flieger, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2006, s. 509; na temat znaczenia znamienia „ograbienie” zob. także R.A. Stefański, *Przestępstwo znieważenia...*, *iw.*, s. 25-26; M. Mozgawa, [w:] *Kodeks karny...*, *iw.*, s. 496.
- 34 Zob. W. Gutekunst, [w:] *Prawo karne. Część szczególna*, Wrocław-Warszawa 1980, s. 311.
- 35 Zob. uchwała SN z dnia 29 września 1987 r., VI KZP 24/87, OSNKW 1987, z. 11-12, poz. 99; ww. uchwała doczekała się dwóch głosów aprobujących: Z. Migros, *Glosa...*, *iw.*, s. 493-494; B. Kurzępa, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 września 1987 r.*, (VI KZP 24/87), „Orzecznictwo

- Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1988, z. 11-12, s. 494-496; zob. także M. Mozgawa, [w:] *Kodeks karny...*, jw., s. 497; I. Andrejew, [w:] I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny...*, jw., s. 576; jednakże odmiennie A. Rybak, *Prawnokarna ochrona godności zwłok człowieka*, „Palestra” 2004, nr 1-2, s. 103-104.
- 36** W doktrynie A. Rybak słusznie zauważyła, że w zależności od specyfiki danego miejsca, art. 262 k.k. może również chronić (jako dobro uboczne) dziedzictwo narodowe, zob. A. Rybak, *Prawnokarna ochrona...*, jw., s. 100; na możliwość zastosowania art. 262 k.k. w wypadku okradania wraków zwrócił również uwagę M. Trzciński, zob. M. Trzciński, *Przestępczość przeciwko zabytkom archeologicznym. Problematyka prawnokryminalistyczna*, Warszawa 2010, s. 243; zob. także J. Kowalewski, *Aspekty prawne w nurkowaniu*, „Nurkowanie” 2009, nr 7, s. 62.
- 37** Zob. M. Kalitowski, [w:] *Kodeks karny...*, jw., s. 1191. Autor ten twierdzi, że: „W razie gdy ograbienie grobu lub innego miejsca spoczynku zmarłego spowoduje ich zniszczenie lub uszkodzenie, przestępstwo powinno podlegać kumulatywnej kwalifikacji z art. 262 § 2 i art. 288 § 1 lub 2”.
- 38** Tekst jednolity Dz.U. z 2003 r., Nr 153, poz. 1502 z późn. zm.
- 39** J. Raglewski, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, komentarz do art. 1-116 kodeksu karnego*, t. 1, Kraków 2004, s. 1344.
- 40** I. Pomian i A. Królikowski piszą: „Biorąc pod uwagę nie tylko znaczenie tych wraków jako symboli koszmaru wojny, ale przede wszystkim mając na uwadze względy etyczne, skłaniające do uszanowania spoczynku tysięcy ofiar – Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków oraz Centralne Muzeum Morskie zwróciły się z prośbą do Urzędu Morskiego w Gdyni o ochronę tych wraków”, I. Pomian, A. Królikowski, *Morskie cmentarzyska...*, jw., s. 88.

Bibliografia

- Andrejew I., Świda W., Wolter W., *Kodeks karny z komentarzem*, Warszawa 1973.
- Bojarski T. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2006.
- Cieśla W., Kittel B., *Pamiętka z sali balowej*, „Rzeczpospolita” z dnia 08.11.2004 r.
- Clément E., *Current developments at UNESCO concerning the protection of the underwater cultural heritage. Presentation made at the First and the Second National Maritime Museum Conferences on the Protection of Underwater Cultural Heritage (Greenwich, 3 and 4 February 1995) (London, IMO, 25 and 26 January 1996)*, „Marine Policy” 1996, no. 4, vol. 20.
- Couper A., *The principal issues in underwater cultural heritage*, „Marine Policy” 1996, no. 4, vol. 20.
- Dederichs H., Priboschek A., *Nurkowanie na wrakach*, Warszawa 2007.
- Filar M. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Gelewski T.M., „Wilhelm Gustloff” i „General von Steuben”. *Statki śmierci czy zbrodnia wojenna na morzu?*, Manchester-Gdańsk 1997.
- Góral R., *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, Warszawa 2007.
- Górniok O., Hoc S., Przyjemski S.M., *Kodeks karny. Komentarz*, t. 3 (art. 117-363), Gdańsk 2001.
- Górniok O. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2004.
- Grześkowiak A., Wiak K., *Kodeks karny. Komentarz*, 2012.
- Hutchinson G., *Threats to underwater cultural heritage. The problems of unprotected archaeological and historic sites, wrecks and objects found at sea*, „Marine Policy” 1996, no. 4, vol. 20.
- Jamkowski M., *Duchy z głębin Bałtyku*. Steuben, Gustloff, Goya, Warszawa 2010.
- Karłowicz J., Kryński A., Niedźwiedzki W. (red.), *Słownik języka polskiego*, t. 2, Warszawa 1902.
- Kobyliński Z., *Ochrona podwodnego dziedzictwa kulturowego jako międzynarodowy problem legislacyjny*, [w:] Gutowska K. (red.), *Problemy zarządzania dziedzictwem kulturowym*, Warszawa 2000.
- Kowalewski J., *Aspekty prawne w nurkowaniu*, „Nurkowanie” 2009, nr 7.
- Kowalski W., Pomian I., *Ochrona podwodnych obiektów archeologicznych*, [w:] Kaczmarek J. (red.), *Prawnokarna ochrona dziedzictwa kultury. Materiały z konferencji Gdańsk, 30 maja – 1 czerwca 2005r.*, Kraków 2006.
- Kowalski W., *Prawo ochrony zabytków w świetle aktualnych problemów zachowania dziedzictwa kulturowego Polski*, [w:] Szafrański W., Żalasińska K. (red.), *Prawna ochrona dziedzictwa kulturowego*, t. 3, Poznań 2009.
- Krochmal T., *Problemy ochrony zabytków przed nielegalnym wywozem z kraju*, Warszawa 2006.
- Kubisa-Ślipko A., *Słownik wyrazów bliskoznacznych*, Wałbrzych 2000.
- Kurzepa B., *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 września 1987 r.*, (VI KZP 24/87), „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1988, z. 11-12.
- Lindholm M., *Underwater cultural heritage – a short report from the Aland Islands*, [w:] Litwin J. (red.), *Baltic Sea Identity. Common Sea – Common Culture? 1st Cultural Heritage Forum, Gdańsk 3rd-6th April 2003*, Gdańsk 2003.
- Makarewicz J., *Kodeks karny z komentarzem*, Lwów 1938.

- Migros Z., *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 29 września 1987 r.*, (VI KZP 24/87), „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1988, z. 11-12.
- Migros Z., *Przestępstwa przeciwko uczuciom religijnym w polskim kodeksie karnym z 1932*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1982, nr 2.
- Mozgawa M. (red.), *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, Kraków 2006.
- Nisenson J., Siewierski M., *Kodeks karny i prawo o wykroczeniach z komentarzem i orzecznictwem Sądu Najwyższego do dnia 1 maja 1938 roku*, Warszawa 1938.
- O’Keefe P.J., *Protecting the underwater cultural heritage. The International Law Association Draft Convention*, „Marine Policy” 1996, no. 4, vol. 20.
- Peiper L., *Komentarz do kodeksu karnego, prawa o wykroczeniach, przepisów wprowadzających obie te ustawy oraz do rozporządzenia prezydenta R.P. o niektórych przestępstwach przeciw bezpieczeństwu państwa z dnia 24 października 1934 roku* (Dz. U. Nr. 94, poz. 851), Kraków 1936.
- Pomian I., Królikowski A., *Morskie cmentarzyska. Stan i ochrona miejsc katastrof morskich w polskiej strefie Bałtyku*, [w:] Opęchowski M., Łazowski A. (red.), *Nekropolie, kirkuty, cmentarze. Materiały konferencyjne II Ogólnopolskiej Konferencji, Nekropolie, Kirkuty, Cmentarze, Szczecin, 12-13 czerwca 2005*, Szczecin 2005.
- Pomian I., *Protection of underwater cultural heritage in the Polish zone of the Baltic Sea*, [w:] Ramskjaer L., Nyhamar A., Chabiera A., Aniszewski M. (ed.), *Stop heritage crime. Good practices and recommendations*, Warszawa 2011.
- Pruszyński J., *Dziedzictwo kultury Polski. Jego straty i ochrona prawna*, t. 1, Kraków 2001.
- Pruszyński J., *Ochrona zabytków w Polsce: geneza, organizacja, prawo*, Warszawa 1989.
- Rybak A., *Prawnokarna ochrona godności zwłok człowieka*, „Palestra” 2004, nr 1-2.
- Schön H., *Tragedia Gustloff*, Zakrzewo 2006.
- Siewierski M., *Kodeks karny i prawo o wykroczeniach. Komentarz*, Warszawa 1965.
- Stefański R.A., *Przestępstwo znieważenia zwłok, prochów ludzkich lub grobu* (art. 262 k.k.), „Prokuratura i Prawo” 2004, nr 10.
- Szkiłdź H., Bik S., Pakosz B., Szkiłdź C. (red.), *Słownik języka polskiego*, t. 2, Warszawa 1979.
- Śliwowski J., *Prawo karne*, Warszawa 1979.
- Świda W. (red.), *Prawo karne. Część szczególna*, Wrocław-Warszawa 1980.
- Trzciński M., *Przestępczość przeciwko zabytkom archeologicznym. Problematyka prawno-kryminalistyczna*, Warszawa 2010.
- Werz B.E.J.S., *South African shipwrecks and salvage: the need for improved management*, „The International Journal of Nautical Archeology” 1993, vol. 22, no. 3.
- Zoll A. (red.), *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, t. 2, *Komentarz do art. 117-277 k.k.*, Warszawa 2008.

Summary

Shipwrecks classified as war graves – historical monuments under special protection

Three shipwrecks which sunk at the end of the Second World War are classified as war graves. These are the “Wilhelm Gustloff”, the “Goya” and the “General von Steuben”. These shipwrecks are also historical monuments and are protected

under provisions of criminal law, which are contained both in the Act on the Protection of Monuments and the Guardianship of Monuments and in the Penal Code. Currently applicable laws protect shipwrecks against damage or destruction, profane, theft. Also in order to protect the property aboard war graves and to protect the environment the Maritime Office in Gdynia and the Maritime Office in Słupsk have forbidden diving within 500 meters of these wrecks.